

PRÒLEG del llibre *Oli de fetge de bacallà i altres elements per a quinze relats*,

de Lola Casas —Voliana Edicions—

N'hi ha que, vivint en societat, viuen sols, indiferents a la resta d'humans que els envolten. Per contra, n'hi ha que viuen amb el propòsit de ficar-se allà on no toca i amargar la vida dels qui han tingut la mala sort d'anar a parar a prop seu sense haver-ho demanat. I entre els uns i els altres, els que van a la seva —a la seva bola, en diríem avui dia en expressió col·loquial— i els que empixonen tothom o basteixen la pròpia vida amb el furt de retalls esfilagarsats de la vida dels que tenen a la vora —és a dir, ras i curt, amb xafarderies— n'hi ha que, com Lola Casas, conviuen amb els humans que la realitat atzarosa posa al seu abast, n'observen, n'analitzen i n'interpreten actituds i conductes xocants —o no tan xocants—, i fins i tot d'aquestes vivències en fan literatura, que no deixa de ser una manera de mostrar i donar explicacions d'allò que aparentment sembla més inexplicable. Em deia una amiga -malauradament ja no hi és- que “la vida no és per entendre-la, és per viure-la”. No sé si la idea i la frase eren seves o manllevades d'algu altre, però en qualsevol cas, sembla obvi que “entendre-la” no és fàcil i que “viure-la” és realment un exercici que demana consciència i tenacitat. Els entrebancs per “viure-la” no cal anar a cercar-los, que venen sols sense haver-los convidat a la festa; són rosegons que segurament formen part de la recepta.

Entrebancs i les respostes que s'hi donen són potser el denominador comú dels quinze relats que configuren aquest llibre. Uns relats breus, condensats, que demanen, per raons de mida, una bona capacitat de comunicació per part de l'autora. Val a dir que en això, en el saber explicar molt amb poques paraules, els poetes i les poetesses —i la Lola n'és una— hi tenen la mà trencada. És ben bé, si em permeteu l'expressió, una mena de pràctica del “jibarisme”, de fer petits els caps com fan els indis d'una popular tribú amazònica —els caps dels enemics morts, en aquest cas—, conservant-ne, però, totes les formes i caràcters anatòmics; perquè per més que siguin relats breus, cada relat ho té tot, és a dir, les tres parts estructurals del cos literari: plantejament, nus i desenllaç. No podem dir que aquestes produccions literàries encaixin pròpiament en allò que acadèmicament es coneix com microrelats, però ens permetem la llicència de qualificar-los, si més no, com el seu “germà gran”. Un germà gran que, lògicament, és de mida petita, però. A petició de la pròpia autora i per evidenciar aquesta idea de microrelat en

reproduïm un que, amb el títol de *L'os*, un servidor va escriure per ser inclòs en un llibre commemoratiu ara fa una bona pila d'anys. Diu així:

L'os

L'os es va plantar davant dels meus nassos. Bavejava de ràbia, l'animal. Els seus ulls vidriosos disparaven guspíres que se'm clavaven al cor com dards roents. I el meu cor es va desbocar. Ja em veia víctima innocent d'unes urpes llardoses i esmolades. Endevinava una plantofada salvatge que em deixaria estabornit de cop, i després... ves a saber! Mira que és bèstia, el López Cullell! No sé a quin company de classe se li havia ocorregut batejar-lo amb el sobrenom de "l'os", però el cert és que el motiu li esqueia d'allò més bé.

I ens va anellar en son dit que el microrelat anterior parli metafòricament d'un os perquè els animals són molt presents entre els quinze relats que ara us presentem. Un gos maltractat, un lloro inicialment mut anomenat Harpo, rens, cavalls, cérvols, una alosa, corbs, merles, orenetes, falciots, mallerengues, pit-roigs... i una bona col·lecció d'ocells ben diversos formen part de la galeria de bèsties que apareixen en les pàgines següents. Els animals són personatges amb molt de paper en el conjunt de l'obra de Lola Casas.

Fauna a banda, el material literari d'aquests relats està fet de temàtiques ben variades, totes ben actuals. L'homofòbia, el masclisme i el patriarcat, el bàlsam reconfortant dels somnis de quan estàs despert, el valor sentimental dels objectes i les vides que contenen, l'art com a expressió humana des de temps molt reculats, el valor del silenci, el *bullying*, vides avorrides i infidelitat conjugal... entre d'altres. I a més de la varietat temàtica ens trobem també amb múltiples recursos narratius. L'ofici de poeta treu el nas en algunes de les composicions que es presenten en forma de versos. Són "un raig de lluna que, com un ganivet de plata, talla l'habitació fins arribar-me a la cara". És a dir, que la creativitat i la llibertat amb què Lola Casas sovint afaïçona els seus textos es deixa veure també, com a marca de la casa¹, en aquest llibre de relats breus.

Tot plegat basteix una mena de calidoscopi narratiu fet de cristalls que combinen la ironia, l'emotivitat, la crítica, la poesia, el costumisme, la crònica, l'humor, la fantasia,

¹ Podríem fer la broma fàcil de dir "marca de la Casas".

l'autobiografia, la ressenya, referents culturals... i ves a saber quants ingredients més que formen un còctel molt amè i interessant de llegir a poc a poc, sense córrer, assaborint-ne els glops amb fruïció.

Abans de començar a llegir, però, us proposem un joc per anar fent boca. Mireu de relacionar, intuïtivament, cada un dels quinze títols d'aquests relats amb una de les temàtiques de la columna de la dreta. Podeu tornar a fer aquest exercici un cop llegida l'obra i podreu comprovar amb més coneixement de causa els encerts o desencerts de la vostra temptativa inicial. El plantejament d'aquest joc, a tall de sumari, certifica a cop d'ull la varietat temàtica de què us parlàvem.

Sort. Que vagi de gust!

Xavier Blanch

Setembre de 2023

JOC PER ANAR FENT BOCA (*a tall de sumari*)

1. COMPLICITAT

Costums i solucions de temps enrere.

2. BALLA, ROBAFAVES

Vides avorrides i infidelitat conjugal.

3. SOTA LA BASTIDA

Sobreprotecció dels infants i, circumstancialment, futbol.

4. DIA DE FESTIVAL

Masclisme i patriarcat.

5. FAIG

El maltractament dels animals.

6. VISCA EL BARÇA

L'assetjament escolar, el *bullying*.

7. NÒMADES

El valor reconfortant del silenci.

8. LLUMS DE NADAL

El valor sentimental dels objectes.

9. AGOST, 1963

Fantasia reivindicativa dels artistes reconeguts després de morts.

10. SILENCIS

Els somnis gratuïts de quan estàs despert.

11. REMEIS

Som com volem ser.

12. L'ESPIGALL

Aprenentatge i pes de l'entorn.

13. AMB PEUS DE PÀGINA

L'homofòbia.

14. VIATGE DE TORNADA

L'art, expressió humana des dels temps més reculats.

15. FOSA EN NEGRE

Gust de torró, suro i pessebre.